

Μετρίω' 245

Η
ΟΛΟΚΑΥΤΩΣΙΣ

ΤΟΥ
ΑΡΚΑΔΙΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ
ΥΠΟ
ΙΩΑΝΝΟΥ Μ. ΒΗΧΟΥ

ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ
ΤΩ· ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩ· ΣΥΛΛΟΓΩ·
Ο "ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ,,

Ἐξεδόθη ῥαπανάς τοῦ Συλλόγου

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΧΡΩΜΟΥΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "Η ΠΡΟΩΔΟΣ,,
Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ
1903

Τὸ παρὸς βιβλίον ἐξερῶνται εἰς τὴν
Μαγνητικὴν Βιβλιοθήκην τῆς
ἐν Γαλιῶν
μετ' ἐπισημείων

Κωνσταντῆς

1935

Η

Κομμάτι 245

ΟΛΟΚΑΥΤΩΣΙΣ

ΤΟΥ

ΑΡΚΑΔΙΟΥ

ΠΟΙΗΜΑ

ΥΠΟ

ΙΩΑΝΝΟΥ Μ. ΒΗΧΟΥ

ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ

ΤΩ ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩ ΣΥΛΛΟΓΩ

Ο "ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ",

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

— ΧΑΝΙΩΝ —

ΑΔΕ. Αριθ. 65.477

Χρόνολ. Είσαγ. 19-8-09

Ειδικότης Περικλής Φιλ.

Αριθ. 88959/344

Έξεδόθη δαπάναις του Συλλόγου

ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΧΡΩΜΟΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣΔΟΣ,

Ε. Δ. ΦΡΑΝΤΖΕΣΚΑΚΗ

1903

XIV
X
XXIV.

ΠΡΟΣ

τὸν Ἀξιότιμον Πρόεδρον τοῦ ἐν Χανίοις
φιλολογικοῦ Συλλόγου ὁ «Χρυσόστομος»

Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ ὀλοκαύτως τοῦ Ἀρκαδίου εἶνε προῆξις τῆς ὁποίας τὸ μέγεθος ἀδυνατεῖ νὰ υπερβῇ πᾶσα ἄλλη ἀνθρωπίνη τοιαύτη. Ἡ αὐτοθυσία ἐκείνη μᾶς διδάσκει τὸ δυσθεώρητον ὕψος εἰς ὃ δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια χάριν μιᾶς διδύμου ιδέας τῆς Θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος συνοψιζομένης εἰς ἓνα δίκαιον πόθον εἰς ἓνα εὐγενῆ σκοπὸν, τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἐλευθερίας.

Ἦδη καθεύδοντες ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ πολυτίμου αὐτῆς δένδρου, καθῆκον ἔχομεν ν' ἀναμνησθῶμεν ἐκείνων, οἵτινες διὰ τοῦ μαρτυρικοῦ των θανάτου ἔχυσαν ἐν τῷ βωμῷ τῆς πίστεως τὸ αἷμά των, τὸν σπόγγον ἐξ οὗ ἐφύτρωσε τὸ σκιάζον ἡμᾶς δένδρον, στολίζον σὺνάμα μιάν ἐκ τῶν λαμπροτέρων σελίδων τῆς ἱστορίας τῆς μεγάλης Πατρίδος μας.

Ὅτε τὸ πρῶτον μοὶ ἐπιῆλθεν ἡ ἰδέα ἵνα κλείσω ἐντὸς ὀλίγων στίχων προῆξιν τοσοῦτον εὐρείαν, ὅτε ἀφήκα τὴν φαντασίαν νὰ διεισδύσῃ

εἰς τὸ βάθος τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ ὕψος τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν ἀειμνήστων ἐκείνων τέκνων τῆς Πατρίδος, δὲν δύναμαι νὰ κρύψω ὅτι ἐδειλίασα πρὸ τοῦ μεγάλου τολμήματος, ῥιγήσας μέχρι τῶν μυχαιτάτων τῆς καρδίας μου. Ἄλλ' ἡ προσδοκία ὅτι θέλετε κρίνει τὸ εὐτελὲς αὐτὸ ἔργον μου ἐπιεικῶς καὶ ἡ ὄθοῦσά με ἀκαταμάχητος δύναμις ὅπως ἀποτίσω μικρὸν φόρον εὐγνωμοσύνης εἰς τὴν μνήμην τῶν ἡρώων ἐκείνων, με παρεκίνησαν ἵνα λάβω τὴν τιμὴν νὰ ἀφιερῶσω πρὸς ὑμᾶς τὸ ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀπαιτήσεως ἄξιον στιχοῦργημα μου.

Δέχθητε αὐτὸ οὐχὶ ὡς ἔργον ἀντάξιον τοῦ ἐνδόξου γεγονότος, ἀλλ' ὡς μικρὸν δεῖγμα τοῦ βαθυτάτου πρὸς ὑμᾶς σεβασμοῦ μου.

Ἐν Χανίοις τῇ 8ῃ Ἰουνίου 1903

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΗΧΟΣ

Η
ΟΛΟΚΑΥΤΩΣΙΣ
ΤΟΥ
ΑΡΚΑΔΙΟΥ

Ἐξακοντίζων πρὸς τῶν ὀρέων
τίγρεως βλέμμα τὰς κορυφάς,
εἰς τὴν Ρεθύμνην μὲ τάχος πλέων
τ' ἄγριον τέρας, ὁ Μουσταφᾶς,
μόλις ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ πλοῖον,
σκοπὸν φρικώδη ἐντὸς του κλείων,
ἠγεῖται πάσης τῆς στρατιᾶς του
καὶ χιλιάδας φέρων ἑπτά,
ὁδὸν δεικνύ' εἰς τοὺς μαχητάς του
ὅπου τεμένη Θεοῦ σεπτά.

Ἄπο τὴν πόλιν τρεῖς ὥρας μόνον
 εἰς ἓν πεδίον εὐρὺ ἐκεῖ,
 πλυσίον ἄλσους, ἐντὸς λειμῶνων,
 ὅπου ἡ ἀποψις μαγική, *προφωκίση*
 Μοῦνη ὑψοῦται τοῦ Ἄρκαδίου
 μὲ τ' ἀπλωμένα πτερύγια της
 ὡς χιονώδης περιστερὰ,
 τὰ φωσφορίζοντα βλέμματά της
 θανάτου γύρω χύνουν πυρὰ.

Ἐκεῖ προσμένουν υἱοὶ ἀνδρείας,
 κι' ὁ Δημακόπουλος καρτερῶν
 μὲ τοὺς πατέρας σεπτῆς θρησκείας
 τὸν προχωροῦντα ἦδη ἐχθρόν·
 ἐκεῖ μπτέρες μετὰ νηπίων,
 ἐκεῖ παρθένοι, σωρὸς παιδίων,
 καὶ ἀσθενούντων τοσοῦτον πλῆθος,
 ἐκεῖ καὶ γέροντες πολλοὶ
 μὲ τεθλιμμένον προσβλέπουν ἦθος,
 αὐτοὶ πολέμων ἄλλων υἱοί.

Ἐγγύς ὡς φθάνει κατασκινώνει,
καὶ ἀναπτύξας τὴν στρατιάν
τὴν ἐκκλησίαν περικυκλώνει·
ἐνόμιζέ τις, πυρκαϊᾶν
ὄτι ἀνάπτει ἢ ἐρυθρᾶ τους
στολή, καὶ λάμπουν τὰ ἄρματά τους
εἰς τοῦ ἡλίου τὰς λαμπρόνας,
εἰς τὰς ἀκτῖνάς του τὰς χρυσᾶς·
τοῦ Ἀρκαδίου τοὺς προμαχῶνας
ὀργίλως ἔβλεπεν ὁ πασσᾶς.

Καὶ ἀποστείλας ἐκεῖ πρεσβεΐαν
ζητεῖ τὰ ὄπλα, κ' ὑποταγὴν
ἀπὸ τοὺς ἄνδρας θέλει τελείαν·
ἄλλως, θὰ δώσῃ διαταγὴν
ἢ στρατιὰ του νὰ ἐφορμήσῃ
ἐπὶ τὰ τείχη, νὰ τὰ κρημίσῃ,
κι' αἰχμαλωτίζων τὸ πλῆθος ὅλον
θὰ τ' ἀποστείλῃ εἰς τὸν Ἀβδούλ,
εἰς τὴν Ρεθύμνην ἔχει τὸν στόλον
στρέφοντα πρόωρον πρὸς τὴν Σταμπούλ.

Ἄλλ' οἱ γενναῖοι τῷ ἀπαντοῦσιν
 εἰς τὰς αὐθάδεις του προσταγᾶς,
 ὅτι οἱ Κρηῖτες δὲν προσκυνοῦσιν,
 οὔτε προσμένουν διαταγᾶς
 ἀπὸ βαρβάρου τυράννου στόμα·
 τοῦ Ἀρκαδίου ἐκεῖ τὸ χῶμα
 τοὺς διατάσσει, καὶ ὑπακούουν
 εἰς τοῦ καθήκοντος τὴν φωνήν.
 Τοῦ Ἄδου τῶρα τὴν θύραν κρούουν,
 θὰ τελευτήσωσι μὲ τιμὴν.

Καὶ ἀλαλάζουν κόραι, μπτέρες,
 μικρὰ παιδία, «ὄχι, ποτὲ
 »δὲν παραδίδονται οἱ πατέρες
 »εἰς σέ, ὦ τύραννε μισητέ.
 » Ἄπ' ἀπαισίαν ἐδῶ σινδόνην,
 » Πασσᾶ, θὰ λάβης τέφραν καὶ κόνιν,
 » σάβανον θᾶχῳμεν τὴν σημαίαν·
 » ζῶν οἱ Κρηῖτες δὲν ἐπαιτοῦν,
 » γνωρίζουν μόνον μὲ τὴν ρομφαίαν
 » νὰ ἀποθάνουν ἢ νὰ σωθοῦν».

Τὴν γενειάδα δάκνει ἀγρίως
 ἀπὸ τὴν λύσσαν τοῦ ὀ Πασσᾶς,
 ζητεῖ τὸν ἵππον τοῦ αἰφνιδίως,
 καὶ διατάσσει τοὺς σαλπικτὰς
 ἔφοδον· σείουν τυμπάνων ἦχοι
 τὰ πέριξ· πίπτουν ἐπὶ τὰ τεῖχη
 βαρεῖς οἱ μύδροι τοῦ πυροβόλου·
 πλὴν, δι' εὐστόχου καλοῦ πυρός,
 οἱ ἄνδρες ἔνδον τοῦ περιβόλου
 κρατοῦν τὴν ἄμυναν σθεναρῶς.

Ἄλλὰ τὰ πάντα συνωμοτοῦσιν
 ἄνεμος, φλόγες, χιῶν ψυχρά,
 ἀπ' ἔμπροσθέν τους κατακτυποῦσιν·
 ἢ κεκλεισμένη ἐκεῖ φρουρὰ
 εἰς τόσῃν πάλιν τί ν' ἀντιτάξῃ;
 Ἄλλ' ὄχι! ἔχει ν' ἀνατινάξῃ
 ὡς ἔλθ' ἢ ὦρα τὰς ἀποθήκας·
 ὅση πυρῖτις μένει, ἀρκεῖ,
 διὰ νὰ δρέψῃ ἀδόξους νίκας
 ἢ στρατιά σου, Πασσᾶ, ἐκεῖ.

Τοῦ Ἡγουμένου τὸ στῆθος βράζει,
 βαθὺν ἐγκρύπτει συλλογισμόν,
 τὸν Δημακόπουλον ἔνδον κράζει
 καὶ τ' ἀποτείνει ψιθυρισμόν.
 Αἴφνης τὸ βλέμμα του ἐξαστράπτει,
 τὸ πρόσωπόν του καίει, ἀνάπτει,
 κι' ὡς ὁ Μωσέας πρὸ τοῦ ἀστέρος
 ὠδήγει πάλαι τὸν Ἰσραήλ,
 τοὺς κεκλεισμένους εἰς δόξης μέρος
 θὰ ὀδηγήσῃ ὁ Γαβριήλ.

Εἰς τὴν μεγάλην ἴσταται θύραν,
 ἀγγέλου ἔχων θεῖαν μορφήν,
 κρατῶν ποτήριον εἰς τὴν χεῖρα
 τὸ βλέμμα φέρ' εἰς τὴν ὀροφήν,
 καὶ εἰς δακρῦων λυγμοὺς ἐλύθη
 κι' ἔκραξε: «Πάτερ! βαρβάρων πλήθη
 »ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὸν Ναόν Σου
 »θὰ εἰσελάσουν θορυβωδῶς.
 »Σῶσον, Πανάχραντε, τὸν λαόν Σου,
 »εἰς τοὺς πιστοὺς Σου τὴν νίκην δός.

» ὦ Πάτερ! Πάτερ! ὅταν τοιοῦτος
 » θὰ διεισδύσῃ ἐδῶ ἐχθρός,
 » δὸς ἵνα γίνῃ ὁ οἶκος οὗτος
 » ἐν παρανάλωμα τοῦ πυρός.
 » Δὸς εὐψυχίαν εἰς τοὺς πιστοὺς Σου,
 » δὸς μίαν νίκην εἰς τοὺς ἐχθρούς Σου
 » μὲ ἥττας πλείστας νὰ ὁμοιάζῃ·
 » τῆς ὑδρογείου κάθε λαὸς
 » εἰς τοὺς αἰῶνας νὰ ἀνακράζῃ,
 » εἰς μόνον εἶναι, εἰς ὁ Θεός!»

Τοὺς συνηγμένους ἐνατενίζει
 ἔμπλεως κάλλους, καὶ ἡ φωνὴ
 ὑψοῦται, πίπτει, τὰ στήθη σχίζει,
 «εὐλογημένοι Χριστιανοί,
 » λέγει, θανάτου ἤγγικεν ὦρα,
 » πρὸς τὸν Θεόν μας τὸ βλέμμα τώρα
 » ἄρωμεν πάντες, καὶ συγχωροῦντες
 » μείνωμεν ᾧδε καρτερικῶς,
 » τὸν Βασιλέα πάντων ὑμνοῦντες
 » ἀποθανοῦμεν μαρτυρικῶς.»

Κ' ἠκούσθη γόος, σπαράζων θρηῖνος,
 τὸ δάκρυ πάντων ρέει πικρόν·
 πλὴν, πίπτει μία λάμψις ἀκτῖνος
 εἰς τοῦ Σωτῆρός μας τὸν σταυρὸν
 χέουσα αἴγλην· στρέφονται ὄλοι,
 ὥσει ἡ λάμψις νὰ ἐπιρπόλει
 μορφὴν ἀγίαν σεπτῆς εἰκόνας·
 ἡ οὐρανία λαμπὰς αὐτὴ
 θαυβοῖ τοὺς ἄνδρας τοῦ προμαχώνος,
 κι' ἔνδοξον ἦτταν καθεὶς ποθεῖ.

«Συγχώρει, Κύριε, τὸν λαὸν Σου,
 »μετὰ μεγάλης κράζει φωνῆς
 »ὁ Ἱεράρχης· εἰς τὸν Ναόν Σου
 »Σὲ προσκυνοῦμεν γονυκλινεῖς.
 »Εἰσάκουσόν μας, δόξαν μεγάλην
 »εἰς τῶν Ἑλλήνων δῶσον τὴν πάλιν,
 »εἰς τὴν Πατρίδα ἐλευθερίαν
 »χάρισον τάχιον Κραταίε,
 »καὶ εἰς τὴν πίστιν μας τὴν ἀγίαν
 »τοὺς πάντας κράτυνον, ὦ Θεέ! »

Ὡς ὅταν μαίνεται τρικυμία
καὶ διεισδύει πνοὴ βορρᾶ
ἐντὸς τοῦ σώματος, τὰ σαρκία
καὶ τὰ ὀστᾶ μας διαπερᾶ,
ὡς μᾶς ταράσσει καὶ φέρει ρίγη,
καὶ ἡ ζωὴ μας ζητεῖ νὰ φύγη,
οὔτω τὴν ὥραν αὐτὴν τὸ πλῆθος
δεινῶς ταράσσεται καὶ ριγεῖ,
πᾶσα καρδιά δονεῖ τὸ στῆθος
μέχρι σημείου τοῦ νὰ ραγῇ.

Καὶ μετὰ φόβου Θεοῦ, ἀγάπης,
πίστεως, λέγει, τὸν συγκινεῖ
τὸ μεγαλεῖον τῆς ὥρας ταύτης·
τρέμει τοῦ ἥρωος ἡ φωνή,
καὶ συγκινοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι,
φθάνει θυσίας στιγμὴ μεγάλη,
βοᾷ τὸ πλῆθος, δονοῦντ' οἱ θόλοι
κι' ἀντιβοῶσι τρομακτικῶς·
τὸν Ἱεράρχην προσβλέπουν ὅλοι,
καὶ τοὺς προσέβλεπε πατρικῶς.

Πρῶτος ἐκεῖνος μεταλαμβάνει,
 εἶτα καθένας μὲ τὴν σειρὰν
 εἰς τὴν ὑστάτην ὥραν λαμβάνει
 τὴν εὐλογίαν τὴν ἱερὰν,
 καὶ φέρων μάχαιραν εἰς τὴν χεῖρα,
 τρέχει ἀτρόμητος πρὸς τὴν θύραν,
 ἵτις ἀρχίζει ἥδη νὰ πίπτῃ,
 ὡσεὶ λαβοῦσα δεινὴν πληγὴν,
 ὁπότεν νέος μύδρος τὴν ρίπτει
 μὲ δοῦπον μέγιστον εἰς τὴν γῆν.

Κι' ἐμβαίνουν τότε ὡμὰ θηρία,
 ἔχοντα λύκου στυγνὴν μορφήν,
 σφάζουν τοὺς γέροντας, τὰ παιδιά,
 ἵνα κορέσουν δίψαν φρικτῆν.
 Πίπτουν ὡς κῦμα καὶ προχωροῦσιν,
 καὶ ἄλλοι ἔξωθεν εἰσορμοῦσιν,
 ὅτε ἐν μέσῳ τῶν ψυσιγγίων
 — ὡς τοῦ ἐδόθη ἡ ἐντολὴ —
 ἅπαξ ποιήσας σταυροῦ σημεῖον
 εἰς τῶν προμάχων πυροβολεῖ.

Κρότος φρικώδης σείει τὰ τείχη
 ἐκ θεμελίων, ἐχθροῦ στρατοῦ
 καὶ τῶν προμάχων κοινὴ ἡ τύχη·
 νέφος ὑψοῦται κονιορτοῦ,
 τρόμος συνέχει τὴν φύσιν πέριξ,
 ὡς καταπίπτει ἡ μία πτέρυξ
 τοῦ περιβόλου, καὶ κλείει κάτω,
 ὡσεὶ μεγίστη μνημείου πλάξ
 ἐχθροὺς χιλίους· καὶ ἐπλανᾶτο
 ἐκεῖ, θανάτου κρώζουσα γλαύξ.

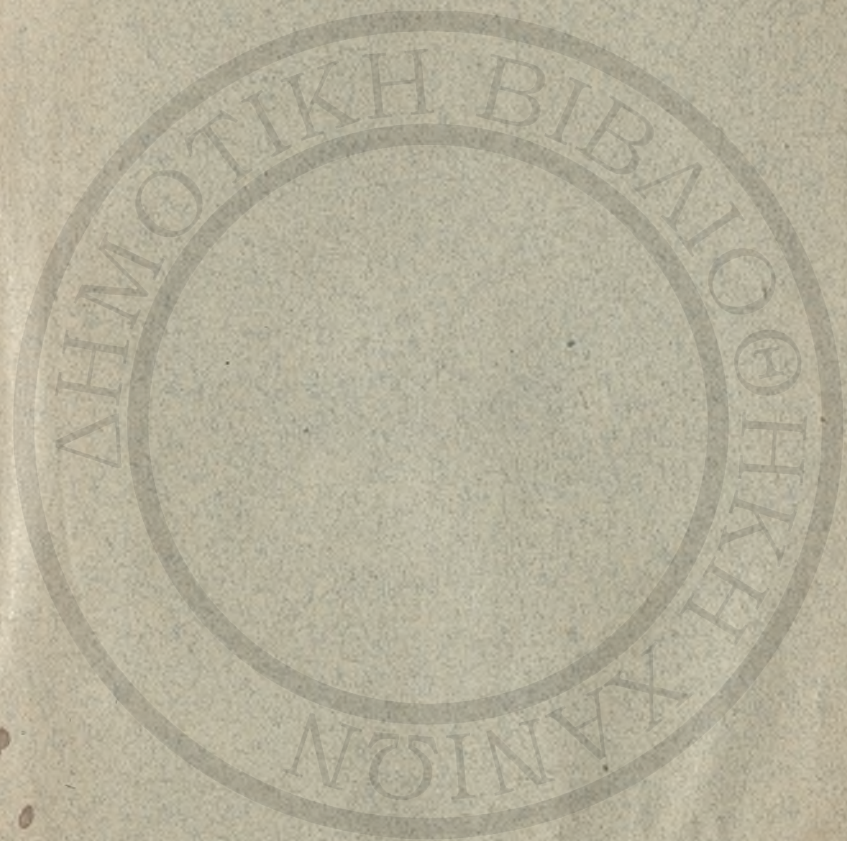
Ἐκ τῶν μαρτύρων ἐκεῖ οἱ πλεῖστοι
 θάπτονται μίγδην μὲ τὸν ἐχθρόν.
 Ἐκπληξίς πάντας κρατεῖ μεγίστη
 ἐπὶ τῇ θεᾷ τόσων νεκρῶν·
 πλὴν, συνελθόντες ἐξαγριοῦνται,
 κ' ὡς μία μάζα ὅλοι κινοῦνται,
 μάχη συνήθη ἐκ τοῦ συστάδην,
 σφαγὴ ἀγρία, ἀγὼν φρικτός,
 καὶ ἔβλεπέ τις ἐκεῖ τὸν Ἄδην
 νὰ περιφέρηται πτερωτός.

*Ογκον τοσούτων ὁμοῦ θανάτων
 νὰ περιγράψῃ ποῖος θαρρεῖ;
 *Ομηρε, ξύπνα, ἐγείρου, Πλάτων!
 μόνον ἡ γλῶσσά σας ἔμπορεῖ
 νὰ ἐξυμνήσῃ δόξαν τοσαύτην,
 νὰ ιστορήσῃ ἤτταν τοιαύτην,
 νὰ διεισδύσῃ εἰς τόσον βάθος,
 εἰς τόσον ὕψος νὰ ἀναβῆ.
 Εὐλογημένος νὰ ᾔν' ὁ τάφος,
 ὅπου τοὺς ἦρωας μέσα κλεῖ.

Handwritten signature or initials in blue ink, partially overlapping the circular seal.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

96
ΜΟΥΣΕΙΟ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΝ
ΧΑΝΙΟΥ